

TI, CO VĚŠTÍ

Anna Ševčíková

2026

©Anna Ševčíková , 2026

Vydala vlastním nákladem Anna Ševčíková

ve spolupráci s powerprintem s.r.o. pod značkou Bookla,
v Praze roku 2026

Tisk: powerprint s.r.o., Brandejsovo náměstí 1219/1,
165 00 Praha 6 – Suchbátka

www.bookla.cz

Vydání první

ISBN 978-80-7705-144-6

ÚVOD

Byla jsem takové to děvčátko toulající se ulicemi města ráno, cestou do školy. Na zádech s velkou brašnou, uvnitř slabikář, sešity, pravítko, pastelky a přezůvky, v očích touhu poznávat a objevovat svět bez omezení propojením myšlenek.

Jednoho letního dne mně máma vyoblékala a vyvedla na vesnickou pouť. Na vesnici žila naše babička v malém domě s velkou zahradou plnou vzrostlých jabloní a švestek. Po společném rodinném obědě v letní kuchyni jsme se vypravili k náměstí uprostřed vesnice, kam mířily davy lidí ke kolotočům a houpačkám se střelnici.

Kostel už zavřeli, bylo odpoledne a všechen ruch se přesunul od kostela k fotbalovému hřišti za hospodou. Místní zábavě dominoval kolotoč, usazený vedle ohromného přívěsu. Hudba hrála a přehlušovala dětský křik. Vzadu u hřiště byla horská dráha, teda housenka.

Vesnice byla rozlehlá a celým údolím protékal potok, jehož břehy propojovalo několik mostních lávek. Silnice uprostřed se klikatila mezi domy, kolem domů ji lemovaly stolky obložené perníkovými srdci všech velikostí a vším tím rozveselením pro dětské duše. Ženy v širokých sukních si hlídaly své stolky na chodnících a před zahrádkami obložené těmi kouzelnými proprietami se zrcátky, žužu sladkostmi, lízátky, tureckým medem a čokoládovými dobrotami. Na střelnících viselo pouťové kvítí z krepového papíru, balonky všech barev a písťalky všech druhů. Každý ten stůl pro mě představoval kouzelný svět, plný překvapení.

Běžela jsem dolů ulicí k mostu. Za mostem seděla na obrubníku cikánka, na zemi před sebou měla v kufru krabičky s obrázky zvířokruhu. Zeptala se mně, kdy mám narozeniny. Nejistě jsem jí řekla to datum. Vytáhla jednu krabičku a podala mi ji. Řekla si o dvě koruny. Dala jsem jí do ušmudlané dlaně dvě kovové mince.

Otevřela jsem tu papírovou pomačkanou věc. Uvnitř byl poskládaný potištěný list papíru a prstýnek s velkým zeleným sklem.

Pomalu jsem ta písmena pročetla a nic mi nedávalo smysl. Nevěřila jsem, že ta slova, ty znaky na tom papíře, něco znamenají.

Stála jsem tam, sedmileté děvčátko v letních botičkách, rozvlátých šatíčkách s prstýnkem a papírkem v ruce. Můj život byl sepsán na těch řádcích? A na posledním řádku stálo číslo, kdy se můj život uzavře. Zasunula jsem krabičku s papírkem do náprsní taštičky šatů a svět se mi změnil, byl pro mě jiný, termínováním nepřístupný dívčímu chápání.

NÁŠ ČAS ŽÍT...

Narodila jsem se do maloměstské rodiny rodičům, pracujícím ve státních službách. V této části světa to znamenalo zřejmě jeden z mála způsobů obživy. V blízkém okolí byly fabriky, které se podílely na výrobě zbraní pro země Varšavské smlouvy, rozlehlá kasárna a východní vojenský okruh, což byla výkonná operační správa pro celou přilehlou oblast strategicky nejvíc exponovaného území. Rusko kontrolovalo celé seskupení nejen naší republiky okupované po roce 1968. Implikovali svou kulturu a své náboženství, ateismus, vojenský systém, taky jazyk a penetrovali se do všech oblastí života. Celý proces nazvali později normalizace, což bylo poslední stadium celé demoralizace a destabilizace okupované země.

Tradičně většina místních lidí vyznávala katolické náboženství, méně evangelické. Ze svého odpozorování jsem věděla, že ve městě žilo několik židovských rodin. Katolické kostely byly plné téměř každý den, speciálně v neděli. To bylo finále všeho křižování, i když oficiálně se do kostela chodit nesmělo, ale čím víc to zakazovali a propagovali ateismus, tím víc tam místní lidé chodili a moje matka měla neustále potíže. Byla zřejmě na koberečku víc, než kdo jiný. Celá naše rodina po staletí hluboce podporovala římskokatolickou církev svatou. Existovala tichá tolerance, forma smířčího mlčení na všech úrovních, polovičatá útrpnost systému vůči lidem s náboženskou tradicí. Být zaměstnán ve službách komunismu, v reálu ve státní službě, bylo v kontradikci s faktem být křesťanem. Nakonec ti stejní lidé, co stáli každou neděli v kostele před oltářem, stejně tak kráčeli a mávali mávátkem v prvomájových průvodech a na oslavách Velké říjnové revoluce.

Moje babička s dědečkem byli označeni jako nepřátelé republiky a stejně tak jejich děti. Za jejich života a po roce 1948 začal totalitní proces a historicky pokračoval na venkově, nakonec nám komunisté všechno sebrali a znárodnili. Mělo to i personální rovinu, a protože nás všichni znali, byli jsme částečně tolerováni režimem za předpokladu, že nebudou s námi potíže. Za války byl můj dědeček starostou, teda místním komisařem. Němci se chovali k naší

rodině arogantně, úradovali v přední části našeho domu na vsi. Vzadu za humny se usadili Rusové a partyzáni, společně prali a sušili obvazy na šňůrách a hráli karty. V malém státě uprostřed Evropy bylo odjakživa těžké vycházet a stát mezi dvěma a více mocnostmi, nakonec ty malé státy s tím musí počítat.

Němci nám pak sebrali koně a zapálili dům školy, ve kterém naši měli uložen všechnen majetek. Na dědečka vypsali velkou odměnu za udání místa jeho pobytu. Nikdo ho zřejmě Němcům neudal, což bylo v té době opravdu zřídkavé, lidé se udávali i ve vlastních rodinách. Faktem je, že on byl tím člověkem, kterého nešlo nemít rád a nerespektovat. Po pěti letech válka skončila a my byli osvobozeni k totalitě.

Po válce byla většina lidí ve městě zaměstnána v textilním průmyslu, v lihovaru, část ve zpracovávání kovů, dřeva a zbytek v drobných fabrikách a leteckých opravárnách, což bylo bývalé vojenské letiště.

Dlouho po válce málokdo cestoval, takže dva hotely byly až příliš dost, na to poskytnout útočiště pro zábavu a večerní obveselení mužů z místních kasáren.

Hotel Tatra byl velmi solidním a luxus poskytujícím hotelem ve městě, byl postaven v secesním vídeňském stylu baronem Popperem.

Město na Váhu bylo typické maloměsto s náměstím, uprostřed stál morový sloup a v rohu náměstí kostel založený jezuiti, knihovna s přilehlým klášterem a lékárnou, několik menších kostelíků jasně symbolizovalo rozložení moci ve městě. Hrad nahoře na skále nad městem je historickým zasazením do minulosti říše římské. Nápis na kamenné stéle připomínající tábory římských legií na místě u řeky, vojsky vedenými legátem Maximianusem v roce 179. Po celém území budovali Římané vojenské osady a tábory, které byly zavedeny do Ptolemaiových map. Dobyli, zvítězili a stavěli vojenská opevnění na sever od říše římské, pokořili a kolonizovali země na které dosáhli. Později tady byla postavena románská rotunda a hrad s osídlením a hradní kostel.

Moje dětství probíhalo mezi vojenskými kasárnami, v dlouhých řadách za sebou nastoupenými vojáky při rozcvičkách na několika

nádvořích, hurá pochody, fyzickými kondičními cvičeními a přípravami na vojenská cvičení, ale třeba i na spartakiádní vystoupení.

Osobní, vynucená přítomnost na kasárenských dlouhých hnědě okachličkovaných chodbách s oválnými rohy, pozorování každodenních údržbářských prací vojáků, úklidy, opravy techniky v garážích a dvorech to byla moje realita. Stála jsem tam u okna fascinovaná, ale bez údivu, byla to součást života jejich matrixu a mé přítomnosti. Byl to vlastní svět, s vlastním životem a vlastními psanými i nevyslovenými zákony.

Po roce 1968 byl celý systém režírovaný z Ruska, zahrnoval stejně tak civilní život i vojsko.

Během odpoledních přestávek byla kasárenská okna do ulice plná vojáků. Byla to forma dvouletého tréninku s výcvikem, vymezeným prostorem, časovým omezením a ztrátou vlastní svobody. Takže odpolední program se konal na parapetech oken, vojáci seděli v oknech, hvízdali za každou procházející sukní, pozorovali vše co přineslo další potenciální zdroj pro vytvoření pouliční show, dobírali si každou maličkost, která se jim hodila. Mladí muži hledali rozveselení a záminku k jakémukoliv rozptýlení, myšlenkovému úniku ze zeleného světa, nešetřili poznámkami všeho druhu. Pro všechny dámy a slečny míjet tento úsek znamenalo odolávat pohledům, pokřikům, provokacím a návrhům všeho druhu, za bouřlivých reakcí ostatních mužů v oknech. Čím kratší sukně, tím větší rozruch a zaplněná okna podél celé silnice pak hučela jako malá korida. To bylo takové to přehlídkové molo ve městě, adrenalinový odraz na obou stranách.

Život to byl nazelenalý a intenzivní pro mladou rozhlízející se slečnu, jako jsem byla já. U nás doma přes den zvonil telefon od mámy, měla o nás strach a byla zvědavá co se děje doma a co bylo po našem návratu ze školy, zatímco ona byla v práci. V noci pak zvonil telefon z centrály, což vždy znamenalo poplach, nebo vojenské cvičení. Nesnesitelná nálehavost služby, každodenní život lidí okolo, které jsem důvěrně znala a potkávala se s nimi nejen v domě. Pro moji malou

dětskou duši to byly všude přítomné, stále stejně pohybující se uniformy navlečené na lidech.

Uniforma lidem vyžehlí, neutralizuje, odebere jejich vlastní přirozenost a přidá novou nepřirozenost uznávající svět hierarchie, potlačující člověčenství. Pohledy nezúčastněných tváří každé ráno, zírání na stejně zašedlé baráky, pozorování stejných každodenních rutin, objevujících a vracejících se v časovém rytmu a ve vizuálním pohybu opakujícím se mačkáním spouště reality.

Život byl takový, jaký byl a dlouho jsem pociťovala zařazení do této mašinerie na každém kroku v určeném vymezeném organizovaném komplexu. Systém, který zřejmě fungoval a funguje a vždy představoval kontrolu moci, nemocnost mocí, nemohoucnost odolávat nenasytnosti z posedlosti a chtivosti po dobývání všeho. Byla to služba lidem a vlasti? Vše bylo hacknuté a falešné. Takže, když jsem slyšela to bouřlivé "sloužíme lidem", otevřela jsem v sobě svět myšlenek v souvislostech, s trpkostí maskovaného zla, nebo tušením dobra umístěného někde za kyvadlem naší reality. Neudržitelnost snesitelnosti myšlenek a nesmyslnost manifestace symbolů, které prezentovaly vnímatelnou samonosnost postavenou na strachu a spadajícím benefitem pouze pro jednu stranu.

Druhá strana pro nás lidi to byla jistota každodenní neměnnosti, nesnesitelnost zla zalezlá pod kůži, dopadající a dotýkající se každého milimetru pokrytí našeho těla, utrpení z nutnosti nevystoupit z jednotvárnosti a rvát se s bestii. Opakující se koloběh po každém ranním probuzení, beztvarý, ubíjející způsob přežívání, sebedestruktivní a neutrálně se tvářící neměnná, bezmezná, maloměstská, naprogramovaná realita v nekonečnosti bez výstupů. Jedinou radostí pro moji dětskou duši byla odpolední sladká malinová sodovka ve vojenské armě ze skleněné láhve s kohoutím uzávěrem.

Jako malé dítě jsem byla náměsíčná a na noc mne umísťovali do postýlky s hrázděním. Stejně jako ostatní děti strašili i mně, třeba tím, že až jednou spadnu z balkonu třetího patra, tak se zabiju. Ručkovala jsem v noci po zábradlí a jenom náhodou mne matka zadržela. Prožívala jsem pořád svoje vzpomínky z minula, cítila jsem

v poslušnosti, nejenom ten oblak strachu nad hlavou. Prožívala jsem v noci příběhy, které mě naplňovaly energií vždy po usnutí napojením přes ruce do celého těla. Doma mě strašili příběhy o hluboce spících lidech kráčejících v noci po vodní hladině a poté, co je pokřikem probudili, prostě utonuli, propadli hladinou. Úplně malou mě máma vždy ve stejnou hodinu odpoledne po jídle odložila na kanape spát. Pomalu jsem usínala, ona pustila rádio a já vnímala všechnu tu muziku šedesátých let, ale taky Louise Armstronga, Ellu Fitzgerald a klasickou hudbu. Děti jsou hluboce vnímavé a zvuk každého tónu se vrýval a zapisoval do mého mozku a hudba už zůstala trvale naprogramovaná v mém podvědomí. Nabalily se taky všechny ty stejné časově opakující se slova z poledních, denních zpráv a rutinní hlášení rozhlasem o stavu průtoku řek, která si pamatuji dodnes, jako třeba stavy hladin řek ve francouzštině. Vnímání dětí je několikanásobně intenzivnější, než si můžeme uvědomit.

Máma rozdělala oheň pod kotlem v koupelně jednou týdně a vykoukala mě, měla jsem teprve dva roky, když jsem cítila obklopení a ponoření se do té věci, kterou je voda, řvala jsem ve vaně a vřískala, nikdo nevěděl proč to dělám. Očekávalo se ode mě, že něco změním a přehradím silou vlastního vědomí vracející se vzpomínky, byl to stav několika předešlých prožitků a strach úzkosti ve vodě z minula. Ti kolem koukali na mě s despektem, cítila jsem, že jsem asi jiná, než ostatní děti, začala jsem se tím víc a víc zabírat, co to je ve mně, co mě v noci budí a přitahuje jít na balkon, do okna zírat na noční nebe a měsíc. Později jsem si začala uvědomovat víc a častěji, po několika dnech snění, kdy byly projektovány v mém podvědomí vjemy. Shora jsem pozorovala mrtvé tělo mladé slečny, které volně unášel proud v hluboké vodě. Cítila jsem, že tohle byla moje realita a takhle zřejmě vypadal konec mého asi ne posledního života a že měsíc není pouze ta svítící koule na noční obloze.

Cítila jsem se ohrožena a přesazena do jiného matrixu. Přesně si vybavuji ten moment ve vaně, kdy moje propojení s uvědoměním si sebe sama mě zarazilo a já už nenašla žádný důvod, proč řvát na celý svět, posunula jsem se ve vnímání reality a ze dne na den jsem s tím přestala. Můj způsob myšlení byl velmi zvědavý a uvědo-

movala jsem si pohyb a svoji existenci, náležitost v probíhajícím čase a brzy jsem hledala letopočty a přesné umístění v časové linii, ve které jsem se nacházela. Cítila jsem se přesunuta někam, kde to je pro mne cizí, cítila jsem to přemístění, vložení dimenze do otevřené reality a věděla jsem, nebo víc jsem si uvědomovala, že toto bude moje umístění po nějaké časové linii, jasně jsem cítila, že všichni kolem měří a počítají nejen dny v napojení jednotného časového měřítka. Celé ty noci jsem levitovala a přemísťovala se nekonečnými prostory, které mě osvobozovaly od pozemského otroctví. Přemýšlela jsem o tom, v kolika úrovních a realitách je umístěno tohle vědomí, které právě užívám. My si myslíme, že děti nic nevědí, bojím se však, že ony vědí a jejich vnímání a vědomí není zotročené, funguje a otevře se přesně a systematicky bez omezení, která my už máme osazena programováním jako pouta. Naše vnímání a vnucování našich hodnot a zkušeností je jim vlastně k neprospěchu a naše rodičovství je de facto ruinuje. Existuje jiná milosrdnější forma rodičovství, která respektuje svrchovanost dětství. A je dětství skutečné dětstvím?

Spíše nejproduktivnějším, nejčistším, neinfikovaným časovým obdobím života našeho mozku.

Moje dětství ve vzpomínkách se scvrklo do jednoho momentu, kdy jsem měla narozeniny a my jsme měli dole pod okny malou zahrádku, která byla plná květů. Máma mě vzala za ruku a kráčela se mnou dolů po schodech za dům na to naše políčko se záhonem gladiolů, ořezala je a vložila všechny do mé náruče. Rychle jsem objala celý ten buket barev, který byl stejně velký jako já, stála jsem tam v ohromení a držela jsem je v náručí pevně obepnuté oběma rukama. Byla jsem zahlcena těmi barvami, trsy velkých květů, poletujícím hmyzem, oslavujícím celé to kouzlo a zázrak pro oči. Stonky se dotýkaly mých chodidel a prstů na nohách a ještě nerozkvetlé špičky trčely přes moji rozčepýřenou, střapatou hlavu. Věřím, že máma je pěstovala a chodila zalévat jenom pro tento okamžik.

Celé město pro mne představovalo propletenec s osazenými vojenskými objekty, vojenské výkonné orgány a správa, vojenský soud, věznice, vojenská nemocnice, kasárna, opravný se sklady vojenské

techniky a celé zázemí vojenských objektů pod zemí, které byly tajné a nedostupné.

Viděla jsem mrtvého mladého ruského vojáka, jeho tělo přehozené na plotě, víc než týden, za řekou před objekty s ruskými ubikacemi, bylo tam tak dlouho pro výstrahu? Ten obrázek pro mne bude vždy představovat brutalitu a degradování hodnoty člověka těmi, kdo mají moc.

Matka mě vozila na sedačce bicyklu brzy ráno do jeslí přes celé město křížem přes železniční přejezd a odpoledne mě zase vyzvedávala na cestě z práce domů.

Většina dospělých lidí, co jsme potkávali, byla v uniformách. Vysocí důstojníci měli uniformy tmavě zelené, někdy příležitostné slavnostní, na rozdíl od světlých nahnědlých víc pracovních u nižších šarží. Byla jsem malé škrvně a už jsem měla v hlavě hodnosti, rozkazy, velitelství, služební vrátnice, plomby. Život pro mladou ženu, matku za těchto podmínek byl vyčerpávající, zapřažena do nesmyslného koloběhu, zotročena militantní institucí ve službě komunismu. V zimě měla na sobě karmínově červený krátký kabát a já ji vždy obdivovala. Byla silná, impozantní a opravdu chytrá, byla to moje máma. Ve třech letech jsem začala chodit do školky, máma mě vyzvedávala každé odpoledne. Hrála jsem si na pískovišti dvora, dokud pro mě nepřišla přes celé dlouhé odpoledne. Pak jsem začala chodit do místní základní školy. To už jsem courala každé ráno sama ulicemi cestou do školy a ze školy, město bylo relativně bezpečné a lidé se jednoduchým pohledem rozpoznávali navzájem, potvrzovali přítomnost jeden druhému a tiše participovali ve všeobecné naivní spokojenosti se zúčastněným souhlasem. Po ránu to byla možná kombinace několika vítězství probouzení do života se svítícím sluncem a milosrdnější začínání. Něco mi pořád říkalo, že mamka je v pasti, z které se nemůže vyvléknout, chtěla jsem jí to nějak sdělit, věděla jsem sílu, význam sdělení ale nevěděla jsem, jak poskládat, použít a artikulovat ta správná slova, tak jsem na ni jenom zírala a čekala, co se stane, co to bude, co ji uvolní z té smyčky. Ve skříni měla nádherné petrolejově zelené hedvábné šaty s krémovým vzorem, já jsem si je oblékala tajně na sebe

a některé z jejích šatů jsem zničila. Ona si zřejmě už nevěděla s námi se všemi rady, tak to dorovnávala omezeními, zákazy a zpřísnovacím režimem. Vyhrožovala polepšovnou, hrozila, všechno jenom proto, že toho bylo na ni moc, příliš mnoho malých hřebíčků zatloukajících její energii do země. Byly jsme na ni tři.

Když byly peníze na stravenky, tak jsem přinesla pro nás obědy do obědarů ze tří nádob na držáku z jídelny vojenského okruhu. Bylo to velmi dobře organizované a vším vybavené veřejné nasycující místo, pouze pro příslušníky vojska.

Velká místnost jídelny byla v přízemí, seděli tam civilní zaměstnanci, vojenský personál, paničky a manželky důstojníků. Rozeznávala a odlišovala jsem vůně ze školní kuchyně a z kuchyně vojenské. Vojenská kuchyně voněla jídlem, stoly byly čisté, bílé každý den, ve škole plastové ubrusy, snadno omyvatelné, smrdící na dálku. Ráno, další odporný zápach, hned po příchodu táhnoucí se pod schody ze školních toalet po dezinfekci. Nemohla jsem to nikomu sdělit, jak je to pronikavě do všech koutů smyslů zacházející puch, nikdo by mě neposlouchal a změnit to na něco kouzelného a vonícího, to se nedalo očekávat. Hodnota lidského postavení je degradována nejenom v komunismu a dítě se už nikdo neobtěžuje poslouchat, dětské myšlení je svěží, inspirativní a provokující.

BOLESTI CO KŘÍŽUJÍ NAŠE ŽIVOTY

Je určité idylické zažít odpoledne se svojí mámou, sedět na jejím klíně, dovádět, smát se a procházet nerovnostmi dětství v její přítomnosti. Bylo mi devět let, máma si mě posadila na kolena, nastala ta chvíle, kdy vás přemůže sounáležitost, pocit spokojenosti, fyzického propojení v náručí rodiče. Skutečné propojení matky s dcerou je trvalé a smrtí toto propojení darovaným životem nezaniká. To škubnutí v srdci a odtrhnutí po smrti zavládne, je silné a zdrcující, je to vyosení do jiného prostoru, následnost odtrhnutí se znovu objevuje a ničí všechna předchozí milosrdně zahojená pouta našeho života, druh osamocení, který nelze zalátat a posunout, rozjasnit v realitě.

Byla to taková ta prosluněná normální sobota po obědě, těšila jsem se z neomezené laskavé neměnnosti dětství. Pomalu plynoucí čas.

Nádobí bylo pořád ve dřezu. Voda překapávala pomalým kapáním z talíře na talíř. Máma seděla pořád uprostřed kuchyně na židli, povídala si se mnou, dělila se o své zážitky z dětství. Vyprávěla mi příběhy z války, o svém tátovi, kterého milovala a on miloval ji. Jako děti běhali bosí, rodiče neměli peníze pro ně na boty, byla válka. Všichni chápali, co se dá očekávat a co je z vůle válčení nedosažitelné. Já poslouchala všechny ty příběhy, fascinující výpovědi ze života za druhé války, jejím pohledem dítěte války, ze kterého nemohla vyrůst a který ji pořád pronásledoval.

Z každého slova bylo cítit úctu a sounáležitost rodinných vztahů těch časů, osobní pouto s jejím tátou a neomezenou loajálností, lidské propojení tátovy přítomnosti a zázemí, které ji poznamenalo na celý život. Pozdější ztráta světa bezpečí a osobní svobody, nejenom díky komunistickému puči, ji změnila a už nebyla schopna se napasovat do komunistických manýrů a hledala svůj další život ve službě církvi. Vždy vložila do rozhovoru nějakou drobnou předpověď, nebo proroctví.

Opakovala pro mě: „Až nebudeš moct rozeznat muže od ženy a ženy budou nosit kalhoty a muži budou chodit na podpatcích a v sukních, s dlouhými vlasy, vypukne válka. Čína ovládne svět a zbyde jenom tolik lidí, aby se vešli pod vozovou plachtu.“ Všechna její výstražná varování zůstala hluboce zabořená v mém vědomí dodnes.

Seděla jsem na jejím klíně obklopena vším tím, co znamená pro dítě bezpečí s přítulností domova a zázemí, vnímala jsem jenom tu tajemnou volnost, rozevřenost prostoru ležícího přede mnou a za mnou, všechno jsem intenzivně nasávala do nitra svého rozevlátého poznávání. Nevědomě jsem ji něčím vyrušila, zřejmě zpřetrhala její kontinuální linii myšlenek, možná to, co dlouho v sobě nosila. Možná najednou pocítila pokoření svých očekávání, po všem tom lehce idylickém odpoledním laškování mě zmrazila několika větami o svém náhledu na mě. Řekla mi, že ona mě nikdy nechtěla, že ze mě nic nebude, že jsem tady, narodila jsem se nechtěně.

Postavilo mě to na vlastní nohy a já tam stála, devítileté dítě, nevíтанá a cítila jsem, jaké to je být nechtěná. Byl to řez, který mě vysotil do jiné reality, ztratila jsem všechno, moje ořechová skořápka bezpečí se rozletěla a roztránila o zeď, můj pocit domova se v mé dětské duši zadusil a vyletěl někam do jiné dimenze. Začala jsem vybírat a hledat záchytné body odkud jsem, kam směřuji a ke komu vlastně náležím, zda vůbec existuje moje náležitost tady v tomto světě, proč jsem přišla sem na tento svět. Ten pocit obezřetnosti, který mě někde vzadu jemně provokoval, narostl během sekundy do obřích rozměrů. Proč mě moje máma takhle označila a vymezila?

Nepropadla jsem zklamání, necítila jsem zlobu, nebo odpor, jenom jsem chtěla zjistit, co bylo před tím, než jsem se narodila a kam my lidé patříme, za čím směřujeme, jaká je poslušnost naší sounáležitosti.

Máma se postavila a doumývala to nádobí ve dřezu. Už jsem nikdy víc nebyla rozšafné dítě s bezstarostností v očích, byla jsem zabořená do svých myšlenek, možná vinící sama sebe.

Věděla jsem, že nepatřím tam, kde teď jsem. Ale nevěděla jsem, jestli je to tak dobré, nebo je rodičovství falešným sebeuspokojením, nebo je to jinak s naším propojením, vlastně člověčím odcizením a umístěním v lidské společnosti, s kosmopolitním uspořádáním, podmíněním, kterým jsem účelově obklopena a proč jsem tam kde jsem. Moje rodina už nebyla pro mě jako předtím, nastoupila síla zázemí našich předků, těch, kteří jsou provázáni na úrovni rodů. Existuje skutečné krevní propojení a sounáležitost, anebo je to jen biologicky záchovná reprodukční vazba protekce existujícího života?

Otevřela se Pandořina skříňka podezíravosti, kterou jsem měla teď hluboko uvnitř, dokořán rozevřenou. Stejně tak jsem se odtrhla od všech obecných pravidel, měřítek v rodinném životě.

Hledala jsem vlastní pravdu života s měnícím se vědomím a sklonem ke všemu poznávání v úplně jiných souvislostech.

Na víkendy jsme jezdili k naší babičce, babička pekla zázvorové cukroví, byla na mě hodná a dávala mi najevo svou náklonnost,

tolerovala mě. Není jednoduché rozumět dětem, když jste zapřaženi s bestii. Tajně jsem chodila do jejího špajzu na marmelády, byly to takové ty domácí, hutné, ovocem bohaté zavařeniny s karamelizovaným škraloupem pod celofánovou fólií a s gumičkou na hrdle zavařovačky, neuměla jsem tomu odolat. Špajz voněl po zázvorovém koření s chladivou hrubou zemitou podlahou pod mýma nohama, vždy jsem byla na špičkách, natahující se k vrchním regálům a do zadních řad menších lahviček, čím menší sklenice, tím vyšší škraloup ovocného karamelu. Babička o tom věděla a tiše to přehlížela, nechávala mi prostor pro moje tajemství, a já jsem jí za to vděčná navěky.

Chodili jsme k ní v pátek večer a v sobotu ráno jsme museli do kostela. V létě, v zimě v pět hodin ještě za tmy, chladem zmrzlé prsty v botách, otlačená kolena na dřevěném klekátku v lavici, stejně tak jako každý večer doma ve městě, ale tady na venkově to byla větší manifestace pokornosti a nutnosti kvůli lidem a sousedům.

V létě jsme si odpoledne hráli za zahradami vzadu na strništích a lukách, sbírali jsme jahody, maliny a angrešty za humny. Polní cesta do Kujanovic byla lemovaná pichlavými keříky angreštů a my jsme na ně chodili při každé příležitosti, která se naskytla. Lezla jsem po stromech, ale to dělaly zřejmě všechny místní děti. V potoce jsme chytali ryby a raky do košů, byla to taková malá adrenalinová nebezpečí.

Strávili jsme celé léto venku, běhali v žabkách po humně celé školní prázdniny a víkendy, kdy jsem v sobě cítila osvobození, celé dny volnosti lehání do trávy s rozbitými koleny, která se hojila pomalu.

Večer unavená ze sluníčka, s krátkým otčenášem a zdrávasem na noc, zalezlá pod obrovskou peřinou v starodávné babiččině dřevěné posteli. Rozmarné léto trvající dva měsíce, než nastoupil konec srpna, tím skončil čas žní, kosení květů trávy.

Jedno červencové odpoledne jsem lezla po dřevěných schodech bez zábradlí do podkroví, škrábala jsem se na tu půdu skoro každý den. Pomalu jsem pokládala svoje chodidla v žabkách na dřevěné klády schodů, stupínek po stupínku až k stropní zdi nahoře do ro-

zehřátého podstřeší. Byli tam holubi a sušilo se tam seno. Špatně jsem položila nohu při překračování. Musela jsem vždy natáhnout poslední krok z nejvyššího schodu na dřevěnou podlahu půdy. Na jednu jsem vnímala nekontrolovatelný pohyb prostorem, nevědomovala jsem si směr, který moje tělo nabralo, netušila jsem, že padám dolů z nosníkového trámoví osazeného v podstřeší. Byl to okamžik prázdnoty a já ucítla něco, co mne lehce položilo do podůkolí na betonovou zem, babička křičela od dveří “Zavolejte faráře!”. Otevřela jsem oči, vstala a odkráčela do kuchyně, zůstal ve mně pocit výjimečnosti okamžiku.

Dědeček zemřel, když mi bylo sedm let, byla jsem vyděšená. Jeho přítomnost byla pro mne samozřejmým citovým hýčkáním. On byl dědeček persona kralující mému dětství, pohádkový kouzelník krácející s winchestrovkou a s Harinem, opředěným mnoha nevěřitelnými příběhy.

Jeho pohřeb byl explozí nedýchatelné, těžké, pro mě dusivé vůně jarních rozkvetlých hlav pivoňek, temně růžové koule úhledně ležící na katafalku, stejně tak ve vysokých hrdlech skleněných váz na stole podél zdi dvora a pod okny. Lidé stáli všude, po celém dvoře až nahoru do zahrad a na silnici před branou čekaly stovky lidí z celého okolí. Máma nám dala do vlasů sponu s velkou černou matnou mašlí, byly jsme přítomny obřadu, kterým odcházel dědeček. Lístky květů vzduchem padaly na zem do trávy, místy je namoklá zem lehce vtahovala do sebe pod podpatky bot a zástupy lidí je nakonec roznesly na podrážkách bot do svých domovů. Poselství lehkosti odeznění lidské přítomnosti, odcházení s nenávratností veselí a přebolení do nových časů. Ohaře jsme potom pohřbili vzadu na zahradě. Míjejíc toto místo jsem si vždy připomněla svět, který už zavřel všechny dveře, které by mohly být otevřeny.

Můj táta byl státním zaměstnancem pod penzí. Nejdříve pracovali s mámou ve stejné budově a já běhala vždy do patra po schodech za ním. Na vrátnici a v mámině kanceláři si se mnou povídali důstojníci a civilní zaměstnanci, někteří z nich si dělali legraci z malé slečny. Byla jsem z toho vždy nesvá. Všechno to bylo o láskování

a rozveselení slečny v letních šatičkách těmi dospělými, uniformovanými a civily. Moje mamka byla tím respektovaným člověkem a všichni ji uznávali, táta byl tím, co je na straně sobě pohodlnější. Otec později pracoval jako promítač v místním kině, bylo to krátce po infarktu v jeho čtyřiceti letech. Žárlil na moji matku, protože ona byla velice chytrá a silná. Vyhledával společnost žen, chodil se bavit po zábavách, zatímco moje máma se doma starala, nedával ji peníze a ona byla příliš hrdá, aby o ně žebřala. V době, kdy jsem se narodila jsme už měli auto a byt s vysokými stropy, přímým výhledem do dvora vojenských kasáren, to představovalo velmi slušný životní standard v šedesátých letech v malém městě u Váhu. Stát poskytl lidem všechny základní životní podmínky de facto zadarmo. Byl to příděl za neodpor, poslušnost bez rezistence a netázání se po zbytku pravdy.

Peníze na dennodenní výdaje a trochu lepší jídlo s přilepšením pro nás už prostě nezbyly.

Přesto naši společně jezdili za režijní ceny, nebo dostali poukaz do vojenských lázní a koupelí na Sliači. Přiměřeně si užívali toho, co jim bylo dovoleno si užít a brali mě s sebou, i když jsem mohla být u babičky, stejně jako moje sestra. Uložili mě večer v pokoji a šli dolů do tanečního sálu. Byla jsem v posteli a poslouchala velmi klasickou taneční orchestrální glennmillerovskou hudbu, užívala jsem si toho hudebního prožitku sama, věděla jsem svoje už o hudbě, oči mi těkaly po zdi, pozorovala jsem světlo položené ve tmě na plochu zdi průsvitem pootevřených dveří z chodby a hudba se rozléhala v prostoru po všech patrech, celým okolím nocí až do rána. A to už jsem byla slečna poprvé zamilovaná a možná rozmarná a obletovaná. Pro moji mámu to byly zřejmě jedny z mála šťastných životních okamžiků.

Československo začalo budovat po roce 1953 základní strukturu pro fungování relativně nezávislé ekonomiky. Vyráběly se zetory v Brně, fungovala výroba, strojírenství, zemědělství, pivovary stáčely zlatý mok nejen do lahví pro celou zemi, měli jsme zbrojovky, automobilový průmysl, železárny, měli jsme dřevařský průmysl, vlastní uhlí a byli jsme plně soběstační ve všem.

Já jsem vnímala přítomnost ohrožení v konstantních přípravách na možnost války, neviděla jsem nepřítele, jenom ten všudypřítomný vojenský život, namíření očí do tváře prázdnoty s výhružkou potencionální války na každém kroku. Bylo to jako když vám každý den někdo cpe do krku stejnou porci přesolené omáčky. Ráno jsem na schodech potkávala sousedy v uniformě spěchající po schodech dolů, sázející svoje chodidla po stupíncích schodů v zrychleném tempu až se zabouchnutím dveří celý ten dupot utnul do ticha. Vypadalo to, jako že všichni směřovali do služby armádě, na ulicích všude stejný kontakt s vojenským personálem. Na hlavní ulici s obchody a samoškou za parkem byl vchod do Okruhu – centrální vojenské budovy s vrátnicí, mójela jsem stráž a pozorovala jsem, jak se všichni navzájem zdraví, lidé postavení do role disciplinovaného semirobota, každé ráno jsem tudy chodila se školní brašnou na zádech. Na cestě do školy jsem mójela tu vstupní bránu a ohlížela se přes rameno, pozorovala celý ten vojenský rutinní komunikační způsob. Pro mě jsem byla neviditelná malá holka s taškou na zádech. Objekt byl obehnán vysokým kovovým plotem, tlusté litinové profily mříží kolem dokola celého bloku budovy zasazené vysoko do masivních hrubých cihlových sloupů s parapetem nad zemí, osazené tůjemi s krycím účelem. Všechno jsem dětskýma očima vnímala jako nepřekročitelnou hradbu, kam nesměli vstupovat ti zvenku. Ty zvenčí nechat v izolaci a odpojit je od nás uvnitř, nechtěný zakázaný nedovolený vstup hobitům.

Každý večer nás máma nutila chodit do kostela. Chodit každý den do kostela s rodinou a dětmi znamenalo manifestaci a pozitivní prezentaci účinku rodičovské kontroly ve všech směrech, bylo to prohlášení o tom, že my jsme ti lepší, my hráme na ty lepší nástroje, i když posloucháme falešného a hluchého dirigenta, který nás manipulativně vede k ohlupování a my mu to věříme, dokud se neprobudí anděl osvobození. Kostel byl naproti kinu, opravdu velkorysá stavba v tomto místě. Vešla jsem dovnitř velkými těžkými vraty, přežehnala jsem se svěcenou vodou a kráčela k oltáři, nakonec jsem byla v sakristii opřená o rozevřené mohutné, dubové dveře se starým masivním zámkovým. Zůstala jsem stát a v úžasu pozorovala

všechny ty andílky a svaté a archanděle s nevinnou tváří, postavy vizuálně padaly v náklonu ze všech oltářů a bočních kapliček, obdivovala jsem rozevlátá těla, vznášející se, lehce posedávající na atikách s chodidly andělů visícími do prostoru nad kazatelnou na sloupoví. Barokní přebujelá mnohost v pohybu a v tvarech. Musela jsem čekat a stát před oltářem do úplného konce mše a držet ten chomoutek na svém krku, bylo to očividně to menší přetvářování a empatie k rodičovským hodnotám a ošálenost z dobíhajícího dědictví předěšlých generací. Vše trvalo necelou hodinu a já jsem utíkala za vysvobozením, jak to bylo možné, po rorátech, po službách, po požehnání co nejrychleji do kina pod spořitelnou, věřila jsem, že bude nějaký pěkný film. Konal se střih z velké reality církevní malým přeskokem do reality bolševistické filmové.

Téměř vždy se promítaly filmy válečné, většinou ruské, ale taky japonské, německé, americké z válek v Indočíně, výjimečně jednou za měsíc klasický americký film se Stevem McQueenem, Paul Newmanem, Kirkem Douglasem všechno s titulky. Pokud to byl film s půvabnou filmovou divou a trochou sexu, tak to bylo mládeži nepřístupné, později byly filmy velmi kvalitně dabované česky.

Jako malé dítě jsem měla tu čest s čínskými a japonskými válečníky na plátně, asijská nesmiřitelnost a krutost za všemi hranicemi evropského chápání. Horory byly slabounkým odvarem toho, co se dělo za války v Indonésii. Jako dítě jsem věděla, co je to hořící voda, později jsem zjistila, že nikdo neukázal, co se dělo v jeskyních ve Vietnamu a v Koreji. Korejská válka v říši Korejské a válka ve Vietnamu, o čem to doopravdy bylo, to nebylo v menu. Promítání ruských pohádek o vlčkovi a zajíci a jiných neexistujících pokračujících bitkách mezi zvířaty s duálním konfliktem, válečných nebo jiných filmů s tematikou boje proti imperialismu s ideologickým bojem dělnické třídy za vítězství socialismu se potvrzoval a přitvrzoval směr a zapojení do všeobecné ideologie s demagogií, které jsme byli vystaveni od raného dětství.

Pokud promítali nějaký nevojenský film, bylo to výjimečně, já jsem jenom nechápala, kde a proč se točí filmy o všech válkách, bo-

jích, krutostech na lidech, takže nakonec jsem znala všechny prezentované důležité vojenské operace od první světové války. Nikdo se nás nikdy nezeptal, co se nám líbí a co my bychom jako děti chtěly vidět, krmili nás tou politickou a válečnou polívkou.

Na ty filmy se tam vydržela dívat slabá třetina kina po dobu třiceti minut, milenci v párech většinou zůstali do konce promítání, ostatní lidé odcházeli ze sálu a pak bylo kino téměř prázdné, dokud další měsíc nepustili nějaký západní koprodukční film, aby bylo kino zase narvané. Vstupné bylo vyšší a všichni jsme dostali přidělem stejnou porci produkce ze západní kinematografie. Kina byla pro nás jedinou možností, jak shlédnout tyto filmy.

Bedna bez kouzel si jela stále dokola to svoje. Televize byla sto-procentně režírovaná a programovaná agendou. Americký způsob života a jeho manifestace reprezentovaná ve filmové produkci ze západu, to bylo něco vzdáleného, neskutečně nereálného a posouvaného do rovin všech zákazů, navíc to bylo sestříhané, vystříhané a zaobálkované do schránky nebezpečné a nepřátelské. Vztyčené přehrad, valy a zdi odtažitosti, vzdálenosti, s nemožností osvobodit se v našem vnímání. Nastrčit, co je dovolené vidět a neodtrhnout se od té naší socialistické reality, nedívat se tam a na to, co není dovolené vidět. Kapitalismus bylo to, co nás mělo vystrašit, zastavit a nechat nás zapomenout a hlavně – nemyslet na jakékoliv souvislosti. Byl kapitalismus skutečně tím špatným, nebo jenom druhá část duality? Účelové rozdělení lidí, abychom byli lépe manipulovatelní...

Ve škole jsme byli drženi v jakémsi polovičním spánku. Začala jsem si rychle uvědomovat, že všechno, co nás učí, není žádné učení, ale nahrávání informací do našich pamětí, systém byl docela primitivní, měla jsem fotografickou paměť, a tak jsem brzo všechny ty informace ovládala. Posílali mě na soutěže a olympiády, které jsem vyhrávala s lehkostí. Nakonec jsem získala nejvyšší pozici v bolševickém svazu pro děti – v pionýru. Tak jsem jezdila na okresní a celostátní štáby, nosili jsme červený šátek na krku, bílou košili a tmavě modrou sukni. Účelem nebylo tvořivé rozeznávání, ale zařazení a příslušnost s poslušností, bylo to stejné uniformní pokrytí úplně

všech školou povinných na všech úrovních základních škol. Štáby pionýrů a předsedů okresních štábů, to byl takový hacknutý sedánek, faktem je, že jsme byli schopni vyhodnotit momentální situaci a reagovat, napodobovat odposlechnutou komunikaci a hlavně odpovídat tak, jak a co bylo vyžadováno odříkat, vlastně papouškovat, následovali jsme je a plnili jejich podmínky, mluvili jsme velmi jednoduchým způsobem opakujícím fráze.

Verbální konstrukt měl opakující se strukturu a pravidla, žádný obsah, především reakce byla vždy ve stejném duchu opakování šablonového manuálu, s mým permanentním uvědomováním si bezsmyslnosti celého systému vzdělávání. Po skončení každé akce jsem si pokládala otázku: “K čemu je tohle dobré?”. Víc než dvě třetiny dětí všechno naprosto ignorovalo, jazyk a způsob vyjadřování byl neosobní, bez kombinovaných a zrychlujících myšlenkových procesů. Cílem bylo pouze bez odporu následovat a nevybočovat ze šablon.

Četla jsem v páté třídě Marxe a Engelse, všude jsem slyšela opakovat dokola o myšlenkách Lenina, Marxe a Engelse chtěla jsem vědět, o čem to celé je. Koupila jsem si tu malou knížečku od Karla Marxe v knihkupectví na náměstí za tři koruny. Přečetla jsem si to a začala se ve škole vyptávat na souvislosti a důvody, proč někdo potřebuje budovat nesvobodné společenství a paušalizovat něčí názory jako nosné pro všechny. Páni učitelé byli zřejmě zaskočení mými otázkami a evidentně nepřipraveni, byla jsem si vědoma schopnosti své paměti a tak jsem byla připravena komunikovat celkem dobře. Moje dovednost kombinovat způsoby myšlení se rozšířila a vyvolnila ze dne na den. Výsledkem bylo, že oni sami omezili tento druh komunikace se mnou, už o tom nechtěli mluvit, anebo celou debatu rychle vyhýbavě ukončili, evidentně pro nedostatek vstupů. Když začali zase tu omáčku o marxismu začala jsem se vyptávat a klást otázky ke každému odstavci. Měli jsme relativně lehce dostupnou knihovnu, ale tam nebyla žádná jiná, než socialistická literatura.

Byla jsem znovu v knihkupectví a koupila jsem si v antikvariátu částí velký slovník Poldaufa a Osičku a začala jsem se učit anglická slovíčka, stránku po stránce, slovo za slovem. Poté jsem se snažila zís-

kat nějakou jinou nepřátelskou literaturu. Ve škole jsme měli povinnou četbu, nikdy jsem to nečetla, prohlédla jsem několik posledních, možná pět stránek knížky, a několik odstavců uprostřed a napsala jsem své komentáře k obsahu knihy. Nikdo nikdy nepátral víc, zřejmě to stačilo.

Jediné knížky, které jsem přečetla, byly ze staré ruské klasické literatury. Ruská poezie mě zaujala velmi rychle, ale tím to všechno skončilo. Museli jsme dělat každý den ráno novinové rešerše. Desetileté děti postavené donucovací metodou ke čtení soudružského tisku pro dospělé. Všechno, co se dělo mě zajímalo, ale to, co jsem chtěla vědět, v Rudém právu nebylo. Noviny jako Financial Times jsem viděla poprvé až jako dospělá v Praze.

Seděli jsme po dvou ve školních lavicích, lavice byly zesponovanou konstrukcí propojené do dlouhých bloků. Seděly jsme v lavici dvě s dívenkou, která měla velké oči a někde uvnitř hluboko smutnou duši. O přestávce jsme se museli procházet po chodbě a my jsme byly takové ty kamarádky ze školy, nejenom spolužačky.

Jednoho dne mi ukázala na vnitřním zápěstí pravé ruky několik bouliček, které se jí evidentně rozrůstaly. Začala chodit na chemoterapie a ozařování. Seděla jsem stále častěji bez ní v lavici sama. Když přišla, cítila jsem, jak z ní pomalu odchází život v jakýchsi odlivových vlnách, všechna dívčí dětská hravost se vytrácela.

Nakonec jsem byla na hřbitově pod kopcem za sídlištěm na jejím pohřbu. Nevěděla jsem, co říct její mámě a jak spojit svět odcházení ze života s dětským světem bezstarostného očekávání budoucnosti.

Velkou výhodou a rozptýlením bylo, že jsme měli školní políčka a učili nás pěstovat zeleninu, salát, mrkev, ředkvičky, fazolky a hrášek a taky brambory. Měla jsem neuvěřitelnou sílu a cítila jsem v noci, jak se do mě dobíjí energie přes barevné obrazce a světelné koule, bylo to proudění v nárazech přes ruce do těla. Do dlaní mi padaly velké kotouče energie v čistě tyrkysové, modré, zářící barvě a dále procházely celým tělem. Zkušenost, kterou jsem nemohla nikomu sdělit. Stejně tak jsem nemohla nikomu říct o svých astrálních nočních zážitcích. Čekala jsem každý večer před spaním, co přinese další noc.